

Eszterházy Károly Egyetem
Neveléstudományi Doktori Iskola
Digitális Pedagógia Program

Doktori értekezés tézisei

A tanári mesterszakos hallgatók elektronikus portfóliójának vizsgálata az
Eszterházy Károly Egyetemen

Komló Csaba

Témavezető:
Dr. Köpecz-Bócz Tamás PhD
Egyetemi docens

Eger, 2017

Tartalom

A témaválasztás indoklása	3
A téma szakirodalmának összefoglalása	4
A dolgozat hipotézisei	10
A kutatás bemutatása.....	12
A kutatás eredményei	12
Összegzés, javaslatok	17
A tézisfüzet irodalomjegyzéke	18
A jelölt témával kapcsolatos publikációi, előadásai.....	20

A témaválasztás indoklása

Napjainkban egyre többet hallunk az elektronikus portfólió oktatási szerepéről, amely megjelenik olyan stratégiai dokumentumokban is, mint Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája¹, mely szerint az elektronikus portfólió a felnőttkori digitális tanulást támogató környezet eszközeként kerül országosan bevezetésre, de az Európai Bizottság által koordinált Education & Training 2020 program elemei között is megtaláljuk az elektronikus portfólió bevezetését támogató kezdeményezéseket, amelyek közül kiemelkedik a 14 ország közreműködésével létrejött Eufolio².

Az elektronikus portfólió alkalmazásának Magyarországon a legnagyobb lendületet a tanári mesterképzésbe beemelése jelentette³, de a portfólió megjelenik a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló rendeletben⁴ is, illetve a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló kormányrendelet is fontos szerepet szán a portfóliónak⁵.

A témaválasztás második indoka, hogy a szakirodalom alapján az elektronikus portfólió alkalmazása számos pozitív hatással lehet az oktatási folyamatra.

A pozitív hatások között elsőként a portfólió „elektronikus” megvalósulásából eredő előnyök között kell említeni egyrészt a médiaintegrációt, ami lehetővé teszi a hagyományos portfóliókban is megjelenő, szöveges és állóképi tartalom mellett a mozgóképek, hangfájlok és animációk megjelenítését, másrészt az eportfólió széleskörű megoszthatóságát is.

Az elektronikus portfólió alkalmazásának talán a legnagyobb pozitívuma, hogy egyedülálló módon teszi lehetővé a metakognitív folyamatok széles eszköztárának alkalmazását. A metakogníció azért kiemelt szerepű, mert elvezethet az önszabályozó tanulóvá váláshoz. A hallgatók nem csak tanáraikkal és hallgatótársaikkal való interakciókból és kollaborációból profitálhatnak, de azokból a széleskörű forrásokból is, amelyek segítenek fejleszteni számos kompetenciát, beleértve a kritikai gondolkodást és a felelősségvállalást a tanulási folyamatért (Glaserfeld 1989).

---

¹ Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája dokumentum itt érhető el: <http://www.kormany.hu/download/0/cc/d0000/MDO.pdf>, 120. o. Letöltve: 2016. 10. 03.

² Az Eufolio projekt weboldala: <http://eufolio.eu>, Letöltve: 2016. 04. 27.

³ 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet

⁴ a 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet

⁵ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300326.KOR

A témaválasztás harmadik oka, hogy szerettem volna megvizsgálni az Eszterházy Károly Egyetemen⁶ a pedagógus mesterképzésben bevezetett elektronikus portfólió alkalmazásának hatékonyságát. 2007 óta foglalkozunk kollégáimmal az elektronikus portfólió bevezetésével és 2008-ban került alkalmazásra az a portfóliórendszer, amit ma is használunk.

Az eportfólió hatékony alkalmazásának alapvető feltétele, hogy a hallgatók tisztában legyenek az elektronikus portfólió elkészítésének céljával, az értékelés szempontrendszerével és a portfólió létrehozásához köthető metakognitív eszközök (pl. reflexió) fogalmával és szerepével. Erre épülhetnek azok a feladatok, amelyek már a metakognitív eszközök hatékony alkalmazását segítik elsajátítani, ugyanakkor a megszerzett tapasztalatok az alapfogalmakról kialakított nézetekre is hatással vannak, finomítják a metakognitív eszközöknek az egyén szubjektumán átszűrt fogalmi rendszerét.

Mivel jelenleg nem rendelkezünk ismeretekkel az Eszterházy Károly Egyetemen bevezetett elektronikus portfólió alkalmazásának hatékonyságáról, ezért első lépésben célszerű feltárni, hogy ismerik-e a hallgatók az elektronikus portfólióhoz köthető alapfogalmakat, illetve milyen tényezők befolyásolják az alapfogalmak ismeretét? Kihhasználják-e a hallgatók az elektronikus eszköz kínálta lehetőségeket? Transzferálhatóak-e a korábbi eportfólió készítés során szerzett tapasztalatok és befolyásolják-e a jelenlegi portfólióépítés hatékonyságát? És végül, de nem utolsó sorban: sikerült-e funkcionálisan integrálni az elektronikus portfóliót az Eszterházy Károly Egyetem oktatási rendszerébe?

A téma szakirodalmának összefoglalása

A portfólió szó a latin „portare”, azaz vinni, szállítani és a „folium”, azaz levél kifejezésből, francia (portefeuille) és olasz (portfolio) közvetítéssel honosodott meg számos nyelvben. A portfólió többféle kontextusban értelmezhető (gazdaság, képzőművészet, divat stb.) de mi természetesen csak az oktatási szerepére fókuszálunk. Az oktatási portfóliónak számos definíciója létezik, amelyeket összevetve megállapíthatjuk, hogy szinte mindegyikben megjelenik a gyűjteményes jelleg (a portfólió a dokumentumok szelektált vagy szelekció nélküli gyűjteménye), illetve számos definíció hangsúlyozza a metakognitív folyamatok (reflexió, a tudás metakognitív aspektusa stb.) fontosságát, azonban a különböző típusú

---

⁶ Az intézmény neve 2016. július 1-től Eszterházy Károly Egyetem, a dolgozatban mindenütt ez az elnevezés jelenik meg, annak ellenére, hogy a vizsgálatok idején az intézmény neve Eszterházy Károly Főiskola volt.

portfóliók eltérő funkciója miatt nem lehet a meghatározásokat egyetlen definícióban összegezni.

A szakirodalomban a portfólió tipizálása nem egységes, pl. Danielson és Abrutyn (1997) három fő portfóliótípust különböztet meg: munkaportfólió, bemutató-portfólió és értékelési portfólió.

A **munkaportfólió** – ahogyan a neve is utal rá – egy adott feladathoz (munkához) köthető összes dokumentumot tartalmazza, függetlenül azok készülségi fokától, legyenek azok akár félkészek, akár teljesen befejezettek.

A második portfóliótípus a **bemutató-portfólió**. Ebben a portfólióban gyűjtik össze a tanulók a legjobb munkáikat, azokat, amelyekre igazán büszkék. A szerzők szerint ez a leghasznosabb portfóliótípus, mert megadja a tanulóknak és a tanáraiknak azt a sikerélményt, amit akkor éreznek, amikor legjobb munkáikat bemutatják és elmagyarázzák, hogy miért éppen azokra esett a választásuk.

A harmadik típus az **értékelési portfólió**. Az értékelési portfólió legfontosabb célja meghatározott követelmények elsajátításának bemutatása és dokumentálása. Ehhez természetesen elengedhetetlen, hogy a követelmények pontosan és egyértelműen legyenek definiálva és a tanulók tisztában legyenek azokkal.

Az elektronikus portfólió technikai megvalósítása szempontjából két nagy csoportot különböztethetünk meg. Az első csoportba tartoznak azok az eportfólió létrehozására alkalmas eszközök és szolgáltatások, amelyeknek eredeti funkciójuk nem a portfólióépítés támogatása, de többé-kevésbé alkalmasak erre a feladatra. Három portfóliótípus tartozik ide:

Az **offline webfólió** látszólag egymásnak ellentmondó elemeket tartalmazó elnevezése olyan portfóliókat takar, amik weboldalakból (pontosabban HTML dokumentumokból) állnak, és amelyek digitális médiumfeldolgozó szoftverekkel (szövegszerkesztővel, táblázatkezelővel, állóképszerkesztővel, hangszerkesztővel, mozgóképszerkesztővel) létrehozott dokumentumokat tartalmaznak. A portfólió azért offline, mert nem érhető el az interneten, a weboldalak csak keretként szolgálnak a dokumentumok megjelenítésére.

A **statikus online portfólió** az interneten keresztül, egy megfelelő weboldal címét begépelve érhető el. A megvalósítása rendszerint olyan szolgáltatók segítségével történik, amik

lehetővé teszik térítés nélkül vagy térítés ellenében személyes weboldalak létrehozását (pl. wix.com, web.com, weebly.com, eHost.com stb.)⁷

Hasonlóan az előző típushoz, a Web2.0-ás online portfólió is az interneten keresztül, egy megfelelő weboldal címét begépelve érhető el. A megvalósítása rendszerint itt is olyan szolgáltatók (pl. Google Sites) segítségével történik, amelyek lehetővé teszik térítés nélkül, vagy térítés ellenében a személyes weboldalak létrehozását.

Az elektronikus portfóliórendszerek második fő típusához azok a portfóliók tartoznak, amelyek személyre szabott adatbázisra és felhasználói felületre épülnek, megfelelő strukturáltságú tárhelyet biztosítanak a hallgatóknak és lehetővé teszi számukra adataik rendezett formájú tárolását. Ennél a fő típusnál két altípust különböztethetünk meg:

A **dedikált oktatási eportfóliórendszerek**⁸ egyik legfontosabb eleme egy központi számítógép (szerver) és az arra telepített portfólió szoftver, amely a weben keresztül biztosítja a portfóliószolgáltatást a hallgatók és az oktatók számára (optimális esetben az oktatási intézmény működteti a szervert).

Az **integrált eportfóliórendszerek** szolgáltatásaik jellegében nagyon hasonlítanak a korábban említett dedikált eportfóliórendszerhez, de a megvalósítás során nem önálló portfóliórendszerként kerülnek bevezetésre, hanem a már létező elektronikus rendszerbe (leggyakrabban az elektronikus oktatási keretrendszerbe) kerülnek integrálásra (pl. a Moodle oktatási keretrendszerbe integrált Moofolio eportfóliórendszer).

Az elektronikus portfólió használatának előnyei

Siemens (2004) az elektronikus portfólió használatának előnyeit a portfóliókészítéshez köthető szereplőknek megfelelően csoportosítja, azaz megkülönbözteti a hallgatók, oktatók, leendő munkáltatók stb. számára biztosított előnyöket. A hallgatók számára biztosított előnyöket az alábbi felsorolás taglalja:

1. Személyre szabott tudásmenedzselés
2. Az ismeretek növekedésének és a készségek elsajátításának fejlődéstörténete
3. A céltervezés képességének fejlődése

---

⁷ A Web 2.0 eszközök terjedésével egyre kevesebb az olyan szolgáltató, amelyik kizárólag statikus oldalakat működtet, így az itt felsorolt oldalak is tartalmaznak dinamikus elemeket.

⁸ Meg kell említeni, hogy a dedikált portfóliórendszereknek létezik üzleti változata is, azonban ez a vizsgáldási körünkön kívül esik.

4. A tanulási tapasztalatok közötti összefüggések megértése
5. A jövőre vonatkoztatott tanulástervezés metakognitív elemeinek a biztosítása a korábbi sikerek és kudarcok alapján
6. A személyes tanulmányi előzmények ellenőrzése

Siemenshez (2004) hasonló szempontok alapján határozza meg az elektronikus portfólió alkalmazásának előnyeit Cambridge (2010) is, aki szerint az az oktatás fontos feladata, hogy segítsen a hallgatóknak abban, hogy tudatában legyenek annak, hogy milyen ismeretekkel és kompetenciákkal rendelkeznek, de sokkal fontosabb, hogy meg tudják ítélni a tudásuk mélységét, illetve azt, hogy a hiányzó ismereteket milyen stratégia mentén tudják megszerezni. Ezt a folyamatot segítheti az eportfólió azzal, hogy annak lencséjén keresztül a hallgatók megvizsgálhatják az alábbi kérdéseket és átültethetik a válaszokat a gyakorlatba: milyen kurzusok során és hogyan tettek szert a tudásra, és mi legyen a következő lépés az ismeretelsajátításban?

Önszabályozó tanulás, metakogníció és reflexió

Az önszabályozó tanulás kifejezés a nemzetközi szakirodalomban az 1980-as évek végén, és az 1990-es évek elején terjedt el, amelyet újabb fordításokban a „tanulás önszabályozása”, „önszabályozás a tanulási folyamatban”, „önszabályozott tanulás” kifejezésekkel fordítanak, elsősorban annak az önszabályozó képesség tanulásban kiaknázott szerepét kiemelve (Molnár, 2009, idézi Dávid és mtsai 2015).

Az önszabályozó tanulás, a metakogníció, a reflexió és az elektronikus portfólió kapcsolata összetett: a reflexió a metakognitív folyamatok közé tartozik, ugyanakkor a reflexió gyakorlása elvezethet újabb metakognitív folyamatokhoz. Flavell (1979) szerint az önszabályozás a metakognitív stratégiák egyike, és szoros kapcsolatban van a célravezető tanulási stratégia kiválasztásával. A metakognitív folyamatok és a tanulási stratégiák kapcsolata azonban nem egyértelmű: „néhányek a metakognitív folyamatokat tartják dominánsnak és felelősnek a tanulási stratégiák kontrolljáért és szabályozásáért, mások úgy látják, hogy a tanulási stratégiák és a módszertani repertoár megszilárdítása vezet a metakognitív kompetencia, az önirányítás és önmeghatározás növekedéséhez” (Réthy, 2003, idézi Dávid és mtsai, 2015). Wade, Abrami és Sclater (2005) szerint az elektronikus portfólió elkészítése kiváló eszköz az önszabályozó tanulási készség fejlesztésére, és segíti az aktív, kritikus szemléletű, független tanulóvá válást (Abrami és mtsai (2008)).

A metakogníció szerepét és fontosságát az elektronikus portfólió kapcsán talán Boesch (2015) gondolatai fogalmazzák meg a legjobban: „az eportfólió széles eszköztárát biztosítja a metakognitív folyamatok fejlesztésének. Sőt, az elektronikus portfólió megalkotása a metakogníció metaforája, hiszen a portfólió elkészítése közben a hallgató rákényszerül arra, hogy a gondolkodási folyamatairól gondolkodjon, ami maga a metakogníció”.

Az elektronikus portfólió és a digitális műveltség

Calvani és mtsai (2008) három dimenzióját különböztetik meg a digitális kompetenciának⁹: technikai, kognitív és etikai dimenziót, amelyek jól nyomon követhetőek az elektronikus portfólió használata során is.

Az elektronikus portfólió elkészítéséhez magától értetődően szükség van technikai ismeretekre, hiszen a portfólióba szánt dokumentumokat el kell készíteni, illetve azokat megfelelően rendezett formában publikálni is kell.

A digitális műveltség dimenziói szoros kapcsolatban vannak egymással, különösen igaz ez technikai és a kognitív dimenzióra: a technikai ismeretek teszik lehetővé az eszközök használatát, de megfelelő kognitív képességek nélkül az eszközhasználat nem vezet eredményre.

Calvani és mtsai (2008) az etikai dimenzió vizsgálata kapcsán felhívták a figyelmet a számítógépes hálózati környezet viselkedéskultúrájának az ismeretére, a személyes adatok védelmének fontosságára, a mások szellemi tulajdonának tiszteletére és a szociokulturális egyenlőtlenségek technikai vonatkozásainak ismeretére.

A fentieket az elektronikus portfólióra vonatkoztatva, az etikai dimenzió elemei közül ki kell emelnünk a személyes adatok védelmét, mert ennek biztosítása a digitális környezetben alapvető fontosságú, és erőfeszítéseket igényel mind az intézmény, mind a felhasználó oldaláról is.

Többek között a portfólióba feltöltött elemek esetleges nyilvánossága miatt érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a felhasználónak az etikai megfontoláson túl tisztában kell lennie a vonatkozó törvényi előírások alapfogalmaival is. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a hallgatóknak mélyreható jogi ismeretekkel kell rendelkezniük, de a legfontosabb

---

⁹ Calvani és mtsai nem tesznek éles különbséget a digitális kompetencia és műveltség között

információknak birtokában kell lenniük, pl.: szerzői jog, személyhez fűződő jogok (különös tekintettel az iskolai környezetre) és Creative Commons

A dolgozat hipotézisei

I.

Az intézményben 7 éve alkalmazzuk az elektronikus portfóliót, ezért joggal feltételezhetjük, hogy az eszköz megtalálta a helyét képzési folyamatban. A funkcionális integráció vizsgálata azért fontos, mert ez az első lépcső a metakognitív folyamatokhoz. Az ide kapcsolódó hipotézis:

H1: Megvalósult az elektronikus portfólió funkcionális integrálása az Eszterházy Károly Egyetem képzési rendszerébe.

II.

A második kérdéskör azt vizsgálja, hogy az elektronikus portfólió céljának ismerete kapcsolatban van-e a portfólió fontosságának megítélésével, a reflexió fogalmának ismeretével és a fontosságának megítélésével:

H2: A portfólió céljának ismerete szoros kapcsolatban van a portfólió fontosságának megítélésével.

H3: A portfólió céljának ismerete szoros kapcsolatban van a reflexió fogalmának ismeretével.

H4: A portfólió céljának ismerete szoros kapcsolatban van a reflexió fontosságának megítélésével.

III.

A harmadik panel azt vizsgálja, hogy a hallgatók informatikai kompetenciája hatással van-e az elektronikus portfólióba tervezett médiaelemekre? A hipotézis:

H5: Az informatikai kompetencia hatással van a portfólióba tervezett médiaelemekre.

IV.

A negyedik kérdéskör a szakirodalom alapján abból a feltételezésből indul ki, hogy a tanítással eltöltött évek során szerzett szakmai tapasztalatok szélesítik a tanárok látókörét, és a szakmai fejlődés kezdeti nehézségein túllépve (Fuller, (1969), Huang és Li (2012) nyitottá válnak új elméletek és módszerek megismerésére (Furlong és Maynard 1995) beleértve az elektronikus portfóliót és a portfólióhoz szorosan kapcsolódó reflexiót is. Az ide kapcsolódó hipotézisek:

H6: A tanítással eltöltött évek száma szoros kapcsolatban van a portfólió céljának ismeretével.

H7: A tanítással eltöltött évek száma szoros kapcsolatban van a reflexió fogalmának ismeretével.

H8: A tanítással eltöltött évek száma szoros kapcsolatban van a reflexió fontosságának megítélésével.

V.

Az ötödik panel hipotézise során a szakirodalomra alapozva azt feltételeztük, hogy az a hallgató, akik korábban már készített elektronikus portfóliót, hatékonyabban és tudatosabban tervezi meg az elektronikus portfólió elkészítését:

H9: A korábbi eportfólió készítés során szerzett tapasztalatok transzferálhatóak és befolyásolják a jelenlegi portfólióépítés hatékonyságát

VI.

A hatodik kérdéskörben azt feltételeztük, hogy a mindennapi tanítási tevékenység befolyásolja a tanárok metakognitív aktivitását. Az ide kapcsolódó hipotézisek:

H10: A vizsgálatban résztvevő tanárok iskolatípusa szoros kapcsolatban van a reflexió fogalmának ismeretével.

H11: A vizsgálatban résztvevő tanárok iskolatípusa szoros kapcsolatban van a reflexió fontosságának megítélésével.

VII.

A hetedik kérdéskörben azt vizsgáltuk, hogy eljutnak-e a portfólió elkészítéséhez elengedhetetlenül fontos információk a hallgatókhoz, illetve mennyire hatékony ez a folyamat. A hipotézisek:

H12: Összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a portfólió céljának ismerete között.

H13: Összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a reflexió fontosságának megítélése között.

H14: Összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a portfólióba tervezett dokumentumok feltöltöttsége között.

A kutatás bemutatása

A kutatás az Eszterházy Károly Egyetem pedagógus mesterképzésében résztvevő hallgatóit vizsgálta, akiknek kötelező elektronikus portfóliót készíteniük.

A vizsgálat eszköze egy általunk kifejlesztett, elektronikus kérdőíves vizsgálat volt, kiegészítve az elektronikus portfólió szolgáltatásait nyújtó szerver naplófájlaiból kinyerhető adatokkal.

A kérdőív kitöltését a hallgatók konzultációihoz szerettük volna kapcsolni a hatékonyság növelésének érdekében, ezért olyan konzultációt kerestünk, amely teljesíti a minta kiválasztásának véletlenszerűségét (a hallgatók évfolyamtól függetlenül felvehetik, a kurzus teljesítésének nincs előfeltétele illetve minden hallgatónak teljesítenie kell a kurzust).

A kurzus kiválasztása és a kurzusokat tartó kollégákkal való egyeztetés után 2014 február elején került sor a mérőeszköz tesztelésére (technikai akadályok, kérdések érthetősége, rendelkezésre álló idő stb.), majd a tapasztalatok alapján egy évvel később, 2015 februárjának első napjaiban került sor a vizsgálat elvégzésére. A kérdőív négy témaköre:

- Háttérváltozók
- A portfólió megítélését vizsgáló kérdések
- A portfólió hatékony alkalmazásának feltételeit vizsgáló kérdések
- A portfólió megvalósítását befolyásoló tényezőket vizsgáló kérdések

A kutatás eredményei

A hipotézisekben megfogalmazott vizsgálatok célja az volt, hogy részletes információt szerezzünk arról, hogy rendelkeznek-e a hallgatók az eportfólió hatékony alkalmazásához szükséges ismeretekkel, számíthatunk-e azokra az előnyökre, amelyek a szakirodalomban megjelennek, illetve *sikerült-e maradéktalanul integrálni portfóliót a képzési rendszerbe.*

H1: Megvalósult az elektronikus portfólió funkcionális integrálása az Eszterházy Károly Egyetem képzési rendszerébe - cáfolva

Az eportfólió funkcionális integrációjának vizsgálata során arra voltunk kíváncsiak, hogy a hallgatók rendszeresen használják-e az eszközt, tudatosan gyűjtik-e az általuk elkészített feladatokat a portfólió tárhelyén? Természetesen nem számítottunk arra, hogy már az első évben elfogadják és magukénak érzik a hallgatók a portfóliórendszert, de bízunk abban, hogy

a vizsgált 6 tanév utolsó éveit tekintve már arról számolhatunk be, hogy a portfólió megtalálta a helyét. A vizsgálat eredményei sajnos mást mutatnak: az elektronikus portfólió a vizsgált évek között - még az utolsóokban is- a tanév legnagyobb részében kihasználatlan, a hallgatók nem gyűjtik a portfólió tárhelyén a munkáikat, a fájlok feltöltése csupán a végzős hallgatók eportfóliós feladatához köthető.

Az okok feltárására érdemes lenne egy újabb kutatást indítani, ennek hiányában csak feltételezhető, hogy az elektronikus portfólió mellett párhuzamosan működő, funkcionalitásban részben hasonló¹⁰ (pl. feladatok feltöltése) oktatási keretrendszer az egyik ok, de feltehetőleg szerepe van annak is, hogy a képzési struktúrában szerepel 2 féléves képzés is, ami csak nagyon rövid időt enged a dokumentumok gyűjtögetésének.

H2: A portfólió céljának ismerete szoros kapcsolatban van a portfólió fontosságának megítélésével - igazolva

H3: A portfólió céljának ismerete szoros kapcsolatban van a reflexió fogalmának ismeretével - igazolva

H4: A portfólió céljának ismerete szoros kapcsolatban van a reflexió fontosságának megítélésével - cáfolva

A H2-4 hipotéziseink azt vizsgálták, hogy a hallgatók ismerik-e az elektronikus eportfólió elkészítésének a célját, illetve ez az ismeret milyen összefüggésben van a portfólió fontosságának megítélésével, illetve a reflexióval.

A vizsgálat eredményének birtokában kijelenthetjük, hogy a portfólió fogalmának ismerete szignifikáns kapcsolatban van az eportfólió fontosságának megítélésével és a reflexió ismeretével: aki ismeri az eportfólió elkészítésének a célját, az fontosabbnak ítéli az eportfóliót és – feltehetőleg a portfólióhoz köthető mélyebb ismeretei miatt – nagyobb valószínűséggel ismeri a reflexió fogalmát is. Érdekes azonban, hogy az elektronikus portfólió céljának ismerete és a reflexió fontosságának a megítélése között nincs szignifikáns összefüggés, holott a portfólió egyik legfontosabb eleméről van szó, ami arra utalhat, hogy a hallgatók ebben a kontextusban összekötik ugyan a két fogalmat, azonban nem látják tisztán a reflexió szerepét.

---

¹⁰ A két eszköz közötti különbségeket és hasonlóságokat a dolgozatban részletesen megvizsgáltuk

H5: Az informatikai kompetencia hatással van a portfólióba tervezett médiaelemekre – részben igazolva¹¹

Ha hatékonyan szeretnénk kiaknázni az elektronikus portfólió nyújtotta lehetőségeket, akkor érdemes a portfólióba olyan médiaelemeket is feltöltenünk, amelyek a hagyományos, papír alapú portfólióba nem voltak elhelyezhetőek (pl. hang, videó, animáció). Hipotézisünk szerint az informatikai kompetencia és a portfólióba tervezett médiaelemek között szignifikáns kapcsolat van, azaz nem csak az határozza meg, hogy milyen médiaelem kerül a portfólióba, hogy melyik lenne a legalkalmasabb az adott jelenség bemutatására, hanem az is, hogy a hallgató milyen digitális kompetenciákkal rendelkezik.

Az elvégzett vizsgálatok azt mutatják, hogy az általunk meghatározott szinten szignifikáns összefüggés van a digitális kompetencia szintje és az animáció, videó, állókép és prezentáció médiaelem portfólióba tervezése között. Nem találtunk összefüggést viszont a hang médiaelem portfólióba tervezése és a digitális kompetencia szintje között¹². Az eredmények felhívják a figyelmet arra, hogy az elektronikus portfólió hatékony alkalmazásához elengedhetetlen, hogy a hallgatók megfelelő szintű digitális kompetenciákkal rendelkezzenek, amelyeknek a megszerzését az intézménynek támogatnia kell, azaz integrálnia kell a képzési folyamatba.

H6: A tanítással eltöltött évek száma szoros kapcsolatban van a portfólió céljának ismeretével - igazolva

H7: A tanítással eltöltött évek száma szoros kapcsolatban van a reflexió fogalmának ismeretével - cáfolva

H8: A tanítással eltöltött évek száma szoros kapcsolatban van a reflexió fontosságának megítélésével - cáfolva

Vizsgálatunk során feltételeztük, hogy a tanítás során szerzett szakmai tapasztalatok szélesítik a tanárok látókörét, és a szakmai fejlődés kezdeti nehézségein túllépve nyitottá válnak új elméletek és módszerek megismerésére, beleértve az elektronikus portfólió célját és a reflexiót is.

---

¹¹ A hang médiaelemre vonatkozóan nem sikerült igazolni a hipotézist

¹² A szöveg médiaelem és a digitális kompetencia összefüggéseit nem vizsgáltuk

A vizsgálatok elvégzése után kijelenthetjük, hogy szignifikáns összefüggés van a tanítással eltöltött évek száma és az elektronikus portfólió céljának ismerete között, viszont ez nem mondható el a reflexió fogalmának ismeretéről és a reflexió fontosságának megítéléséről.

*H9: A korábbi eportfólió készítés során szerzett tapasztalatok transferálhatóak és befolyásolják a jelenlegi portfólióépítés hatékonyságát - **cáfolva***

A vizsgálat során kíváncsiak voltunk arra, hogy az elektronikus portfólió elkészítése során szerzett tapasztalatok, a szakirodalomban bemutatott fejlődés tetten érhető-e, ha a hallgatónak ismét elektronikus portfóliót kell készítenie? A fejlődés egyik indikátora lehet a tudatos megtervezése az elektronikus portfólió elkészítésének, amelynek eredményeként ezek a hallgatók hamarabb elkészülnek a portfólióba szánt dokumentumaikkal. Az általunk elvégzett vizsgálatok alapján úgy tűnik, nincs szignifikáns összefüggés a korábbi portfóliókészítési tapasztalat és a portfólióba szánt dokumentumok készültségi foka között.

*H10: A vizsgálatban résztvevő tanárok iskolatípusa szoros kapcsolatban van a reflexió fogalmának ismeretével - **igazolva***

*H11: A vizsgálatban résztvevő tanárok iskolatípusa szoros kapcsolatban van a reflexió fontosságának megítélésével - **cáfolva***

A következő két hipotézis megalkotása során azt feltételeztük, hogy a mindennapi tanítási tevékenység befolyásolja a tanárok metakognitív aktivitását. A tanítási tevékenység oktatási intézmények szerint¹³ más és más, ami kihatással van a metakognícióra és azon belül a reflektív folyamatokra, amelyek segíthetik a tanárt az oktatási tevékenység során felmerülő problémák megoldásában. Feltételezésünk szerint a tanárok egy része tudatosan alkalmazza a reflexió eszközt a problémamegoldásra, így ismernie kell annak fogalmát és fontosságát is. Hipotézisünkben arra kerestük a választ, hogy vajon kimutatható-e különbség az iskolatípusok és a reflexió fogalmának ismerete között.

Az elvégzett vizsgálatok szerint szignifikáns összefüggés van a tanárok iskolatípusa és a reflexió fogalmának ismerete között, viszont nincs szignifikáns összefüggés a tanárok iskolatípusa és a reflexió fontosságának megítélése között.

---

¹³ Az általunk létrehozott kategóriák a következők voltak: nem tanítók, általános iskola alsó és felső tagozat, középiskola

H12: Összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a portfólió céljának ismerete között - igazolva

H13: Összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a reflexió fontosságának megítélése között - igazolva

H14: Összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a portfólióba tervezett dokumentumok feltöltöttsége között - igazolva

A következő hipotézisek, miszerint összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás és a portfólió céljának ismerete, a portfólióba tervezett dokumentumok feltöltöttsége és a reflexió fontosságának megítélése között, első olvasásra magától értetődőnek tűnik, hiszen feltételezzük, hogy minden, a pedagógus mesterképzésben résztvevő tanszék tájékoztatja a hallgatóit arról, hogy hogyan kell elkészítenie az elektronikus portfóliót, de a feltételezésen kívül nem rendelkezünk erről valós információval. A hipotézis megalkotásával az volt a célunk, hogy feltárjuk, hogy – a hallgatók megítélése szerint – a tanszékek eljuttatják-e a portfólió elkészítéséhez elengedhetetlenül fontos információkat a hallgatókhoz, illetve mennyire hatékony ez a folyamat.

Az elvégzett vizsgálatok szerint szignifikáns összefüggés van a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás, a portfólió céljának ismerete, a portfólióba tervezett dokumentumok feltöltöttsége és a reflexió fontosságának megítélése között, azaz nagyon fontos, hogy kiemelt hangsúlyt kapjon a tájékoztatás a jövőben is. Lehetőség szerint ezt az információátadási formát ki kellene terjeszteni (ne felejtjük el, hogy mindhárom hipotézisnél a hallgatók több, mint fele nyilatkozott úgy, hogy nem kapta meg a szükséges információt), ráadásul a vizsgált változók közül kizárólag a tanszékek által a portfólió tartalmáról nyújtott tájékoztatás mutatott szignifikáns összefüggést a reflexió fontosságának megítélésével.

Összegzés, javaslatok

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy az elektronikus portfólió hatékony alkalmazásának érdekében az egyik legfontosabb lépés, hogy az eszközt megpróbáljuk teljes funkcionalitásában integrálni a képzési rendszerbe. Ehhez elengedhetetlen, hogy a hallgatók a lehető leghamarabb, már az első félév során hozzáférést kaphassanak az elektronikus portfólióhoz. Tudatosítani kell a hallgatókban az elektronikus portfólió elkészítésének a célját, amire az egyik legjobb eszköz - a vizsgálat alapján- a tanszékek által nyújtott tájékoztatók integrálása a képzési folyamatba. A tájékoztatóknak ki kell térniük a portfólió elkészítésének célja mellett az értékelés szempontjaira, a reflektív gondolkodást támogató feladatokra és módszerekre, és a felelős időgazdálkodás és tanulástervezés lépéseire. Ez utóbbi fontos eleme az előrelátó tervezés, az elkészült feladatok portfólióba való rendszeres feltöltése, a metakognitív folyamatokat támogató feladatok minél szélesebb körű beépítése a képzési folyamatba.

Arról sem szabad elfeledkezni, hogy a hallgatók különböző háttérrel (oktatásban eltöltött idő, iskolatípus stb.) és kompetenciákkal (pl. digitális kompetencia) érkeznek az intézménybe, ami a vizsgálat alapján hatással van az elektronikus portfólióhoz kapcsolódó feladatok teljesítésének színvonalára. Lehetőség szerint a hallgatókat már tanulmányaik kezdetén differenciáltan kellene kezelni és biztosítani a lehetőséget a felzárkózásra.

A tézisfüzet irodalomjegyzéke

Boesch, B. (2015) *ePortfolios as a Tool for Integrative Learning: Building Classroom Practices that Work*, Megtalálható: *Handbook of Research on Applied Learning Theory and Design in Modern Education*, IBI Global

Calvani A., Fini A., Ranieri M. (2008): *Models and Instruments for Assessing Digital Competence in Schools*, *Journal of eLearning and Knowledge Society*, 4. évfolyam, 3. szám, 183-193. o., Elérhető: http://www.je-lks.org/ojs/index.php/Je-LKS_EN/article/view/288/270, Letöltve: 2015. augusztus 10.

Cambridge, D. (2010) *Eportfolios for Lifelong Learning and Assessment*. San Francisco, Jossey-Bass

Danielson, C.; Abrutyn, L. (1997): *An Introduction to Using Portfolios in the Classroom*, ISBN:9780871202901, Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria

Dávid M. – Taskó T. – Héjja-Nagy K. – Mester D. – Dorner L. – Estefánné Varga M. (2015): *Az önszabályozó tanulás fejlettségének összefüggései a tanulási eredményességgel és az IKT-használat gyakoriságával*, *Magyar Pszichológiai Szemle*, 69. kötet 4. szám, Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/301314740_Az_onszabalyozo_tanulas_fejlettsegenek_ossze_fuggesei_a_tanulasi_eredmenyessaggel_es_az_IKT-hasznalat_gyakorisagaval, Letöltve: 2016. 04.25.

Flavell, J. H. (1979). *Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry*. *American Psychologist*, 34, 906-911. o.

Fuller, F. F. (1969). *Concerns of Teachers: A Developmental Conceptualization*, *American Educational Research Journal*, 6. szám

Furlong, J. - Maynard, T. (1995) *Mentoring student teachers: The growth of professional knowledge*, Routledge, London és New York

Glaserfeld, E. (1995): *Radical Constructivism, A Way of Knowing and Learning*. The Palmer Press, London, Washington D. C., Elérhető: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED381352.pdf>, Letöltve: 2015. március 12.

Huang, R. & Li, Y. (2012). *What matters most: A comparison of expert and novice teachers' noticing of mathematics classroom events*. *School Science and Mathematics*, 112 (7), 420- 432. o.

Molnár É. (2009). *Az önszabályozás értelmezései és elméleti megközelítései*. *Magyar Pedagógia*, 109 (4), 343–354. o.

Réthy E. (2003). *Motiváció, tanulás, tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul?* Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó

Siemens G. (2004): ePortfolios, Elérhető: <http://www.elearnspace.org/Articles/eportfolios.htm>,
Letöltve: 2015. április 2.

Wade, A., Abrami, P. C. & Sclater, J. (2005). An electronic portfolio to support learning. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3). from <http://www.cjlt.ca/index.php/cjlt/article/view/94/88>,
Letöltve: 2016. március 4.

Zou M.(2002): Organizing Instructional Practice around the Assessment Portfolio: The Gains and the Losses, Elérhető:
http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED469469&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED469469,
Letöltve: 2014. április 15.

A jelölt témával kapcsolatos publikációi, előadásai

Kis-Tóth L., Komló Cs. (2015): The portfolio, Eger: Líceum Kiadó, 2015. 112 p. (Médiainformatikai kiadványok)

Komló Cs. (2014): Virtuális szeminárium: e-portfólió elemzés és értékelés, Eger: EKF Líceum Kiadó, 2014. 130 p.

Komló Cs. (2014):Az elektronikus oktatási portfólió és az eprezentáció. In: Forgó Sándor (szerk.) Információs és kommunikációs technológiák – Szöveggyűjtemény az Egri Roma Szakkollégium számára. Eger: EKF Líceum Kiadó, pp. 147-156.

Kis-Tóth L., Komló Cs. (2011): Az elektronikus oktatási portfólió a gyakorlatban

In: Estefánné Varga Magdolna (szerk.), Megújuló tananyagtartalmak, módszerek a kompetencialapú tanárképzésben. 122 p., Eger: Eszterházy Károly Főiskola, . pp. 105-120.

Estefánné V. M., Kis-Tóth L., Magyar I., Komló Cs. (2009): Az elektronikus portfólió megvalósítása az MA képzésben, Tanárképzők Akadémiája, Győr, 2009. január 30.

Kis-Tóth L., Komló Cs. (2009): Az e-portfólió bevezetése az Eszterházy Károly Főiskolán

In: Ollé János (szerk.), I. Oktatás-Informatikai Konferencia. Tanulmánykötet. 272 p., ELTE Eötvös Kiadó, 2009. pp. 164-168.

Komló Cs., Magyar I. (2009): A tanári mesterképzéshez kapcsolódó elektronikus portfólió kialakítása az Eszterházy Károly Főiskolán. Gyakorló Iskolák V. Országos Módszertani Konferenciája, Pécs, 2009. október 9-10.

Estefánné V. M., Kis-Tóth L., Magyar I., Komló Cs. (2008): ePortfólió az Eszterházy Károly Főiskolán, Agria Media 2008 Információtechnikai és Oktatótechnológiai Konferencia és Kiállítás - ICI-8 Nemzetközi Informatikai Konferencia, 2008. október 27-28. 4 p.

Komló Csaba (2008): ePortfólió, IX. eLearning Fórum, Budapest, 2008. június 3-4

Komló Cs., Kis-Tóth L. (2008): Az elektronikus oktatási portfólió a gyakorlatban. Pedagógusképzés. 2008. 6. évf. 3. 63-77.